

ΚΥΡΙΑΚΗ 18 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2021

ΤΑΞΗ: Γ΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ & ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Κείμενο 1

Ήταν θνητοί, έγιναν ήρωες

[...]Το ζήτημα της αναπαράστασης των ηρώων του 1821, συχνά με φανταστικά στοιχεία, με ένδοξο τρόπο που αγγίζει σχεδόν το θείο δεν εκκίνησε από ελληνικά κίνητρα. Τροφοδοτήθηκε από τους φιλέλληνες και κυρίως από την ανάγκη της Ευρώπης εκείνη την εποχή να δώσει εικόνα, να σαρκώσει το ιδανικό της ελευθερίας, της ανεξαρτησίας και κυρίως της αποτίναξης του ζυγού των αλλοθρήσκων. Η Επανάσταση του 1821, με λειασμένες τις αιχμηρές γωνίες της, τις εσωτερικές αναφλέξεις και πολιτικές ίντριγκες, ήταν το ιδανικό μοντέλο. Σώματα σχεδόν γιγάντων, περικεφαλαίες, αρχαιοελληνικά προφίλ, μάτια διαπεραστικά, φρύδια καλοσχηματισμένα (σχεδόν γυναικεία, όπως σχολιάζεται συχνά), κόμμες πλούσιες, στολές περίτεχνα κεντημένες, φουστάνελες πάλλευκες, είναι μερικά από τα πιο συνηθισμένα ευρήματα προς αυτή την κατεύθυνση. [...]

Η Προσωπογραφία του Αγώνα λουπόν [...] έπρεπε να ξεπεράσει τη λογική της αποτύπωσης. Ήταν κάτι περισσότερο από φωτογραφία της στιγμής, από ντοκουμέντο. Ήταν υλικό εμπύχωσης και διάδοσης της Μεγάλης Ιδέας. [...]

«Οι ευρωπαίοι ζωγράφοι ήταν υποστηρικτές των ιδεών του Διαφωτισμού, ένθερμοι θαυμαστές του αρχαιοελληνικού κάλλους και συμπορεύτηκαν με το ευρύ κοινό για να ερμηνεύσουν τον αγώνα των Ελλήνων ως αγώνα του δυτικού πολιτισμού εναντίον της βαρβαρότητας, της χριστιανοσύνης εναντίον του ισλαμισμού. Φιλοτέχνησαν έργα που εξάπτουν τη φαντασία της κοινής γνώμης, διαμορφώνουν πολιτική ιδεολογία, αφυπνίζουν συνειδήσεις» σημειώνει η κυρία Κουκίου (ιστορικός και προϊσταμένη της Βιβλιοθήκης και της Συλλογής Χαρακτικών του Εθνικού Ιστορικού Μουσείου). [...]

Αυτά τα πρότυπα αυτοθυσίας, πρότυπα θάρρους και πατριωτισμού, έπρεπε να εικονίζονται φωτεινά και ρωμαλέα, όπως οι αρχαίοι θεοί. Έτσι, έχουμε τον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη στο μυαλό μας ως έναν γίγαντα, έχουμε την εικόνα του αγάλματος του Λάζαρου Σώχου στην οδό Σταδίου έξω από το Εθνικό Ιστορικό Μουσείο. Αν όμως μπορούμε μέσα στο μουσείο, προχωρήσουμε στην τελευταία του αίθουσα και φτάσουμε στις προθήκες με τα αντικείμενα του Κολοκοτρώνη θα δούμε το γιλέκο του και μπορεί να μπερδευτούμε και να θεωρήσουμε ότι είναι παιδικό: αν μη τι άλλο, οι ώμοι ήταν εξαιρετικά στενοί και η σωματική διάπλαση δεν παραπέμπει σε αυτό που έχουμε ως κυρίαρχη εικόνα στο μυαλό. [...]

Οι ευρωπαίοι καλλιτέχνες εξιδανίκευσαν τα άτομα και τα εξωτερικά χαρακτηριστικά τους για να πάρουν με το μέρος τους στην υπόθεση του ελληνικού ζητήματος, όχι μόνο τα φιλελεύθερα πνεύματα, αλλά κυρίως τα μεγάλα αστικά στρώματα. Σημειώνει η κυρία Κουκίου: «Οι Έλληνες ήρωες, με ατσαλάκωτες στολές και πολυποίκιλο οπλισμό, αποπνέουν ευγένεια και δυναμισμό. Ήρωες στη μάχη, κληρονόμοι μεγάλου πολιτισμού, ανώτεροι των αλλόθρησκων». [...]

Όσο για το πώς πραγματικά ήταν ο Κολοκοτρώνης, ανατρέχουμε στην μαρτυρία του πρώσου φιλέλληνα Ντάνιελ Γιόχαν Έλστερ το 1828: «Καφεκίτρινο το χρώμα του προσώπου του. Ένα δόντι του που ξεφύτρωνε από κάτω και έφτανε στο πάνω χείλος τού έδινε άγριο παρουσιαστικό. Τα μικρά μαύρα μάτια του, βυθισμένα στις κόγχες, πάνω στα εξογκωμένα μήλα του προσώπου έδειχναν κακία και πείσμα. Κι ενώ οι καπεταναίοι ήταν ντυμένοι με πανάκριβες φορεσιές, ο Κολοκοτρώνης, ο αρχηγός, φορούσε τα πιο ευτελή ρούχα».

Ανέστη Κατερίνα, 22 Μαρτίου 2018, από το ΒΗΜΑ (διασκευασμένο)

Κείμενο 2

Ρίτσαρντ Φλάναγκαν: Δεν υπάρχει μεγαλύτερο ψέμα από τον ηρωισμό

Ο **Ρίτσαρντ Φλάναγκαν** βραβευμένος το 2014 με το Βραβείο Booker συγγραφέας σε συνέντευξή του απαντάει... [Σε μία από τις ερωτήσεις που του έθεσε ο Έλληνας δημοσιογράφος απάντησε...]

«Η λέξη «ήρωας» έχει εξευτελιστεί από τον πόλεμο και τις ιδέες περί βίας, σε τέτοιον μάλιστα βαθμό που να είναι σχεδόν άχρηστη σε εμάς. Πιστεύω ότι δεν υπάρχει μεγαλύτερη αισχρότητα από τον πόλεμο και μεγαλύτερο ψέμα από τον ηρωισμό.

Γύρω μας πρέπει να αναζητήσουμε τον ηρωισμό, στο αξιοθαύμαστο κουράγιο των συνανθρώπων μας, σε μια γυναίκα λ.χ. που στηρίζει μια οικογένεια ολομόναχη, σε κάποιον άνεργο που δίνει μάχη να μη συντριβεί ολοκληρωτικά, σε κάποιον που αντιμετωπίζει την αρρώστια με αυτοσεβασμό, σε αυτόν που βοηθά ανήμπορους πρόσφυγες που θαλασσοδέρνονται· σε όλες αυτές τις υπέροχες, μικρές, αποφασιστικές πράξεις που αναδεικνύουν την ομορφιά του ανθρώπινου είδους.

Μπορεί και να κάνω λάθος, αλλά έχω την αίσθηση ότι οι ιστορίες ηρωισμού έχουν έναν και μόνο σκοπό, να μας παραπλανήσουν προς τον δρόμο της αυτοθυσίας. [...]

Έχω την αίσθηση ότι ο ηρωισμός συνδέεται στενάτα με την ήττα. Είναι οι ηττημένοι περισσότερο που μπορούν να εκφράσουν ειλικρινά την αγάπη, την καλοσύνη, την ευρυχωρία της ανθρώπινης ψυχής. Είναι πανέμορφο να διαπιστώνουμε ότι, ακόμη και μέσα στη φτώχεια ή στην καταπίεση, βρίσκει τρόπο να διατηρείται ανέπαφη και να εξωτερικεύεται η αξιοπρέπεια των ανθρώπων. Ο πόλεμος και η βία δεν έχουν άλλο στόχο: πριν από το σώμα, θέλουν να αφανίσουν αυτή την αξιοπρέπεια».

Μπέκος Γρηγόρης, 7 Νοεμβρίου 2015, από το ΒΗΜΑ (διασκευασμένο)

Κείμενο Γ

Καρλ Ουέντελ Χάιμς

Ο άβολος ήρωας

Τώρα που είναι για τα καλά νεκρός
Ας τον υμνήσουμε
ας χτίσουμε μνημεία στη δόξα του
ας ψάλουμε το ωσαννά στο όνομά του.
Οι νεκροί γίνονται
οι πιο βολικοί ήρωες: Ανήμποροι
να σηκωθούν
και ν' αρνηθούν τις εικόνες
που πλάθουμε από τις ζωές τους.
Έτσι κι αλλιώς,
είναι πιο εύκολο να χτίσεις μνημεία
από το να φτιάξεις έναν καλύτερο κόσμο.
Κι εμείς, με τη συνείδηση ήσυχη
θα μάθουμε στα παιδιά μας
ότι ήταν ένας σπουδαίος άνθρωπος... κι ας ξέρουμε
πως παραμένει
η υπόθεση για την οποία έζησε
και πως το όνειρο για το οποίο πέθανε
παραμένει όνειρο, το όνειρο ενός νεκρού ανθρώπου.

(Γραμμένο για τον Μάρτιν Λούθερ Κινγκ – Αμερικανός ιερέας, που διακρίθηκε για τον αντιρατσιστικό του αγώνα και τα δικαιώματα των ανθρώπων- μετά τη δολοφονία του)

ΘΕΜΑ Α

Να αποδώσετε περιληπτικά τους λόγους που οδήγησαν στην εξιδανικευμένη απεικόνιση των ηρώων της Ελληνικής Επανάστασης, όπως καταγράφονται στο κείμενο 1. (λέξεις 70-80)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Β

B1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις αποδίδουν σωστά τις ιδέες που διατυπώνονται στο κείμενο 1 και κείμενο 2; (Σ -Λ) Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου παραθέτοντας τα σχετικά αποσπάσματα από τα κείμενα.

Μονάδες 10

1. Η Ευρώπη των αρχών του 19^{ου} αιώνα αντιμετώπισε την Ελληνική Επανάσταση ως ευκαιρία για να εκφράσει την πίστη της στο ιδανικό της ελευθερίας. (κείμενο 1)
2. Η εξιδανίκευση των ηρώων της Ελληνικής Επανάστασης εξυπηρετούσε και πολιτικές σκοπιμότητες. (κείμενο 1)

3. Η εξιδανίκευση των ηρώων της Ελληνικής Επανάστασης επιβλήθηκε από την ανάγκη της αστικής τάξης να αναδειχθεί. (κείμενο 1)
4. Ο πόλεμος είναι η απόλυτη συνθήκη που αναδεικνύει ήρωες. (κείμενο 2)
5. Ο ηρωισμός συνυφασμένος όντας με την αξιοπρέπεια του ανθρώπου ξεφτίζει στον πόλεμο και τη βία.

B2. «Μπορεί και να κάνω λάθος, αλλά έχω την αίσθηση ότι οι ιστορίες ηρωισμού έχουν έναν και μόνο σκοπό, να μας παραπλανήσουν προς τον δρόμο της αυτοθυσίας»: Πώς θα μπορούσε κάποιος να αμφισβητήσει τη θέση του Ρίτσαρντ Φλάνναγκαν (Κείμενο 2) στο σημείο αυτό (100 -110 λέξεις);

Μονάδες 15

B3. α) Στο κείμενο 1 χρησιμοποιούνται εισαγωγικά για να παραθέσει η συγγραφέας λόγια τρίτων -αυθεντίες. Ποια είναι η λειτουργία τους (μονάδες 3) και πώς υποστηρίζουν την πρόθεση της συγγραφέα (μονάδες 4);

Μονάδες 7

β) Πόσο βέβαιος παρουσιάζεται ο Ρίτσαρντ Φλάνναγκαν σχετικά με το περιεχόμενο και την ταυτότητα του ηρωισμού στο κείμενο 2; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας αναφέροντας τρόπους πειθούς και γλωσσικές επιλογές που χρησιμοποιεί. Αναφέρετε τουλάχιστον από ένα παράδειγμα για κάθε έναν από τους παραπάνω κειμενικούς δείκτες για να αποδείξετε τον βαθμό βεβαιότητας του ομιλητή.

Μονάδες 8

ΘΕΜΑ Γ

Λαμβάνοντας υπόψη σας το περιεχόμενο των τελευταίων στίχων του ποιήματος (κι ως ξέρουμε ... ενός νεκρού ανθρώπου), να σχολιάσετε τον ρόλο τους σε σχέση με το θέμα του ποιήματος. Να αξιοποιήσετε για την απάντησή σας τουλάχιστον τρεις κειμενικούς δείκτες. (150 -200 λέξεις)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ

Τα δύο κείμενα 1 και 2 αφήνουν να εννοηθεί ότι ο ηρωισμός δεν αφορά «εκλεκτές» και «αψεγάδιαστες» ανθρώπινες φύσεις. Ο ήρωας μπορεί να είναι και «ατελής», ως άνθρωπος, όπως ο καθένας μας. Οι ατέλειές του όμως δεν αποδομούν την ηρωική του υπόσταση.

Κείμενο: εισήγηση σε ημερίδα του σχολείου σας με θέμα «Η σημασία της Ελληνικής Επανάστασης για την σύγχρονη εποχή».

Θέμα: Ποιες αρετές θαυμάζετε στους ήρωες τόσο της ελληνικής επανάστασης όσο και σε όλους εκείνους -αναγνωρίσιμους, αλλά και αφανείς όλων των εποχών - που έχουν αφιερώσει τη ζωή τους σε έναν ιερό αγώνα; Σε ποια υψηλά ιδανικά και σε ποιες αξίες που υπόσχονται έναν καλύτερο κόσμο θα αφιερώνατε χωρίς δισταγμό και αναστολές, ακόμη και ηρωικά, την πίστη και την αφοσίωσή σας προκειμένου να συμβάλετε στην πραγμάτωσή τους; Αξιοποιήστε δημιουργικά τις πληροφορίες των κειμένων. (350 λέξεις)

Μονάδες 30